

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82895,Stefanski-Witold-Jakub.html>
2023-12-04, 07:55

Stefański Witold Jakub

Stefański Witold Jakub (25 VII 1891, Kielce – 18 VII 1973, Warszawa), zoolog, parazytolog, twórca polskiej szkoły parazytologicznej, organizator nauki. Syn Gustawa, urzędnika, i Aleksandry z Popiołków.

W 1909–14 studiował zoologię na wydziale przyrodniczym Uniw. Genewskiego; już w czasie studiów był asystentem Emila Yunga przy Katedrze Zoologii i Anatomii Porównawczej, prowadząc badania nad systematyką, ekologią i fizjologią żyjących w wodach nicieni; doktorat uzyskał na podstawie wykonanej u Yunga rozprawy o faunie wolno żyjących nicieni Jeziora Genewskiego, w 1916 został mianowany docentem. Jesienią 1917 wrócił do kraju i rozpoczął pracę w UW, z początku jako asystent kolejno J. Sosnowskiego i K. Janickiego w Zakładzie Zoologicznym, w 1920 habilitował się na podstawie rozprawy *Wydalenie u wolno żyjących nicieni*. W 1925 mianowany profesorem nadzwyczajnym objął kierownictwo Zakładu Zoologii i Parazytologii w Studium (od 1927 wydział) Weterynaryjnym UW, w 1935 został profesorem zwyczajnym. Od 1918 prowadził wykłady w SGGW. W 1941–44 kierował działem parazytologii w Rolniczym Zakładzie Badawczym w Puławach, będącym przejętym przez Niemców Państwowym Inst. Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego. Po wojnie kierował krótko wydziałem weterynarii wskrzeszonego PINGW, a po utworzeniu Państwowego Inst. Weterynaryjnego, kierował do 1960 jego wydziałem parazytologii i chorób inwazyjnych. Był też twórcą (1946) i pierwszym dziekanem wydziału weterynaryjnego UMCS w Lublinie i kierownikiem (do 1947) Zakładu Zoologii i Parazytologii. Wybrany na pierwszego dziekana wydziału weterynaryjnego wskrzeszonego UW, a po przeniesieniu tego wydziału do SGGW kierował tam 1952–61 Katedrą Parazytologii i Chorób Inwazyjnych, w 1951/52 był prorektorem tej uczelni. Brał czynny udział w tworzeniu PAN, w 1962–1965 był jej wiceprezesem, w 1952 powołany na

przewodniczącego Komitetu Parazytologicznego PAN (do 1971) i wiceprzewodniczącego Komitetu Zoologicznego PAN. Organizował Zakład (późniejszy Instytut) Parazytologii PAN i kierował nim w 1953–61. Instytut ten w 1983 przyjął nazwę Inst. Parazytologii PAN im. W. Stefańskiego. S. był inicjatorem powołania (1947) Polskiego Tow. Parazytologicznego oraz Polskiego Tow. Nauk Weterynaryjnych, którego był pierwszym prezesem (1952–53). Na członka wybrały go m.in. TNW (1930), Polskie Tow. Zoologiczne (prezes 1946–50), był wśród założycieli (1923) Tow. Polsko-Szwajcarskiego (prezes 1967–70) oraz członkiem założycielem (1962) i prezesem (od 1966) European Federation of Parasitologists. Wielokrotnie reprezentował naukę polską na międzynarodowych kongresach i konferencjach, otrzymał godność doktora honoris causa SGGW i uniwersytetu w Rennes.

W dorobku naukowym S., bogatym i znanym w świecie, można wyróżnić kilka głównych kierunków. Dwa pierwsze dotyczą nicieni, obszernej i słabo wówczas poznanej grupy bezkręgowców. S. badał zarówno nicienie wolno żyjące, jak i pasożytujące wewnątrz ciała kręgowców. W pracach poświęconych tym pierwszym analizował ich systematykę, ekologię i fizjologię, badając ich występowanie w różnego typu akwenach w Szwajcarii, Francji, Rumunii i Polsce, opisując m.in. wiele nowych dla nauki gatunków. Jako jeden z pierwszych w Polsce badał nicienie pasożytnicze pod kątem ich systematyki i cykli rozwojowych, dużo uwagi poświęcał także sposobom zwalczania gatunków infekujących zwierzęta użytkowe. Pozostałe prace, ilościowo mniej liczne ale ważne szczególnie ze względów praktycznych, dotyczą innych grup pasożytów. Badał świerzbowce (drobne pajęczaki żyjące w skórze zwierząt stałocieplnych), sposoby ich rozprzestrzeniania się i metody zwalczania; szczególne znaczenie praktyczne miały wyniki jego pracy w wypadku rozpowszechnionego w okresie powojennym świerzbu koni. Opracował metodę zwalczania uciążliwego gza bydlęcego (*Hypoderma bovis*). W przypadku świdorowca (*Trypanosoma equiperdum*) był autorem metody produkcji antygenu, który umożliwił walkę z tym pierwotniakiem żyjącym w krwi i powodującym niebezpieczną zarazę stadniczą koni, wreszcie opracował metody leczenia glistnicy świń powodowanej przez

nicienia *Strongyloides suis*. Pionierskie były jego badania nad współżyciem organizmów pasożytniczych i bakterii w przewodzie pokarmowym ssaków (m.in. *Les relations biocénologiques entre la faune parasitaire et la flore bactérienne du tract digestif*, 1956).

Wykształcił wielu uczniów, został uznany za twórcę polskiej szkoły parazytologicznej. Był autorem i współautorem podręczników. Wielokrotnie nagradzany wysokimi odznaczeniami polskimi, francuskimi i rumuńskimi.

PSB (S. Sroka); SBP (M.W. Frankowski); Śródka.

(Anonim): *40 lat pracy naukowej Profesora Doktora Nauk Witolda Stefańskiego* (tekst pol., ros. i ang.), „Acta Parasitologica Polonica” 1954, Vol. 2, s. IXX–XXII; J. Dembowski: *Działalność naukowa prof. dr nauk Witolda Stefańskiego*, „Wiadomości Parazytol.” 1956 (2); *Księga Pamiątkowa Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 1906–1956*, Warszawa 1958, t. 1; W. Ślusarski: *Życie i działalność Witolda Stefańskiego (1891–1973)*, „Wiadomości Parazytologiczne” 1976, z. 22; E. Żarnowski: *Osiągnięcia szkoły parazytologicznej prof. dr Witolda Stefańskiego*, „Wiadomości Parazytologiczne” 1956, z. 2; tegoż, W. Ślusarski: *Witold Stefański jako uczoney, pedagog i organizator*, „Wiadomości Parazytologiczne” 1976, z. 22; „Nauka Polska” 1956, t. 4, nr 4 (E. Żarnowski); „Acta Parasitologica Polonica” 1975, Vol. 23 (W. Ślusarski); „Rocznik TNW” (1932) 1933, R. 25.

Tomasz Majewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)